

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי

הדף היוזמי שע"י

ש"ס

מצדיקי הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

שבת דף ט"ז

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה
קו התהילים להצלת הבריאים שלא יחלו והחולים שיתרפאו
077-9710320 שלוחה 597 לשליחת שמות לתפילה חייגו 0722-148184

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7873908@gmail.com

1) 'כלי זכוכית' מקבל טומאה:

א. מתוכו.

ב. מגבו.

ג. מתוכו ומגבו.

2) 'כלי גללים' האם נחשב כלי ?

א. כלפי קבלת טומאה - כן, כלפי שאיבה - לא.

ב. כלפי קבלת טומאה - לא, כלפי שאיבה - כן.

3) בנות כותים ממתי נחשבות נידות ?

א. מקטנותן.

ב. מגיל 3

ג. מגיל 12.

השאלות במדור זה הינן רשות

'כלי זכוכית' האם דינו דומה לכלי חרס או לכלי מתכת ?

שאלה: האם כלים שיש בהם חרס או מתכת נחשבים ככלי זכוכית?
תשובה: הכלי נחשב ככלי זכוכית אם הוא עשוי מחרס או מתכת.

המאן רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ה' כיב לתנכות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

דף ט"ז ע"א

האיך שייך אדם שנטמא ללא שידע מזה כלל ?

חזרו לטומאתן ישנה. יש להסתפק לאחר שחזר וחברן מה היה דין הכלים בזמן שהיו שבורים, האם חזרו לטומאתן הישנה אף על הזמן שהיו שבורים או שרק מכאן ולהבא חזרו לטומאתן הישנה. ובאליהו רבה להגר"א (פ"ד מ"ז) כתב שנחלקו בזה רבי אליעזר ורבי יהושע (במשנה שם), דלרבי יהושע אין מטמאין אלא בזמן שהם שלימים ולרבי אליעזר מטמאים למפרע אף בזמן שהם שבורים.

ולפ"ז נמצא שיכול אדם להיטמא בלא שידע מכך כלל, כגון שנגע בשברי כלים ולאחמ"כ הלך חברו וחברם ונמצא שהנוגע טמא למפרע, והוא אינו יודע שתיקנו הכלי. וכן שייך שיטמא פתאום ללא שיגע כעת בדבר טומאה, ויטמא למפרע כל טהרות שנגע בהם.

האיך יתכן כלי זכוכית שנטמאו ויש להם טהרה במקוה ?

כיון דכי נשתברו יש להם תקנה שווינהו ככלי מתכות. וכתב בחידושי רעק"א (טו:) שלפי תירוץ זה שכלי זכוכית הרי הם ככלי מתכות לענין קבלת טומאה מגבם, אף יועיל להם טהרה במקוה כשנטמאו מגבם, דדוקא בנטמא מתוכו גזרו דיהיה ככלי חרס שאין לו טהרה במקוה אבל בנטמא מגבו שהוא ככלי מתכות אף יועיל לו טהרה במקוה. ונמצא לתירוץ זה חידוש נפלא שאם נטמא כלי זכוכית מגבו יועיל לו טהרה במקוה ואם נטמא מתוכו יצטרכו לשוברו. ולהלכה האם מהני טבילה לכלי זכוכית נחלקו בזה הרמב"ם (פ"א מכלים ה"ה) שפסק דלא מועילה להם טבילה, ובר"ש (כלים פ"ל מ"ד) פסק שמועיל.

שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות. מבואר חילוק לשון שבכתובה הגמי' נוקטת לשון תיקון, ובכתובה לשון גזירה. ובמהרה"י גייקאטיליה (כללי המצוות ערך חכמים) ביאר שתקנות מהותם הם עניינים של תיקון הציבור וצרכיהם וכעין תקנות דאורייתא, וגזירות מהותם הם סיג והרחקה שלא יבואו לידי איסור תורה. ולכן בכתובה נקטינו לשון תקנה שהיא תקנה לתועלת הציבור, משא"כ בטומאה של כלי מתכות שהוא סיג

לאיסור טומאה דאורייתא.

אם מותר למנות אשה למלך.

מעשה בשל ציון המלכה. בהערות להגרי"ש אלישיב זצ"ל הקשה דדרשינן בספרי שום תשים עליך מלך דדוקא מלך ממנים ולא מלכה וא"כ היאך היתה מלכה? ות"י לפמ"ש המנחת חינוך שכל האיסור למנות מלכה זה רק לכתחילה אבל באופן שהיא יורשת את המלוכה שרי למנותה למלך. ויש לדון שהרי ירשה את המלוכה מבעלה ולא מאביה שהיתה אשתו של ינאי המלך [ברכות מח.]. ונתמנתה למלך אחריו. ואולי אף בירושה מבעלה מותר למנות אשה למלך.

עניינא דיומא – פסח פרק ה' מתוך גיליון "לב המועדים" (- ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

שמגדלין בו תורה וחד אמר מקום שמגדלין בו תפלה, וכן בשבת זו שמרבים בה דברי תורה לכן נקראת שבת הגדול דהיינו שמגדלים בה תורה (ספר איבא דאברהם עניני שבת הגדול).

טעם אחר: המילה פסח במילוי אותיות זה פ"ה סמ"ך ח"ת סה"כ בגימטריא עולה 613 כמנין תרי"ג מצות ובא ללמדנו שהכופר בפסח ככופר בכל התורה כולה (חות"ס בתורת משה פרשת בא).

טעם אחר: על פי הגמרא בחולין (קלד, ב) על הפסוק והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו היינו שאם אין לכהן רכוש וממון משלו אז אחיו הכהנים מעשירים אותו ולמדנו מכאן שקבלת רכוש נקראת גדולה וממילא כשיצאו בני ישראל ממצרים בשבוע זה ברכוש גדול אז ראוי לקרוא לשבת זו שבת הגדול (ספר עטרת דוד על המועדים).

טעם אחר: כדי להוציא מליבם של צדוקים שטענו דמחרת השבת האמור בספירת העומר היינו ממחרת שבת בראשית וכפרו בקבלת חז"ל דהיינו ממחרת יו"ט ראשון של פסח דיו"ט נמי איקרי שבת (כמבואר במנחות סה, א) וכדי להוציא מטעותם של הצדוקים נהגו לקרות שבת הגדול כדי לפרסם שיש עוד ימים הנקראים שבת כגון יו"ט של פסח שעתיד להיות בשבוע, אלא שיום השבת הוא הגדול והקדוש מכולם וכמו שתקנו בברכת רצה והחליצינו את יום השבת הגדול הזה דהיינו שכל יום שבת הוא גדול זה ונהגו להכריז ולפרסם זאת במיוחד בשבת זו כדי להשריש בלב כל ישראל שגם יו"ט איקרי שבת (הגרשז"א הליכות שלמה חודש ניסן אורחות הלכה 17).

טעם אחר: שבת הגדול על שם הכתוב בפרשת בשלח (יד א) "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים" ועל שם היד הגדולה נקראת שבת הגדול (שו"ת אור לציון ח"ג פרק ה סוף הערה ב).

אמירת "שבת הגדול המבורך": ונהגו המדקדקים לברך איש לרעהו "שבת הגדול ומבורך" (מחזיק ברכה לחיד"א הלכות הפסח). ויש שכתבו "לומר שבת הגדול שלום" (נתיבי עם עמוד קלט), **והטעם:** לפי שקשה מדוע השו"ע כתב סעיף אחד בכל הסימן לכך שנקרא שבת הגדול למאי נפק"מ ולכן כתבו שיש שנהגו מטעם זה לומר שבת שלום ומבורך כדי שזכור את הנס שנעשה בשבת זו ולכן השו"ע הביא דין זה כדי ללמדנו שאדם צריך לזכור הנס (שו"ת בית דוד קסב).

יש שהקשו לטעם שנקרא שבת הגדול על שם הנס, מאחר שלשונם הייתה לשון ארמית היה צריך לקרוא שבת רבא כמו צומה רבא הושענה רבא.

ולכן כתבו שהטעם שנקרא שבת הגדול על שם ההפטרה לפי שביום זה קוראים בהפטרה (מלאכי ג כג) "הנה אנוכי שולח וכו' לפני בוא יום ה' הגדול והנורא" וכשם ששבת חזון ושבת נחמו ושבת שובה נקראות על שם ההפטרה שלהן כך גם שבת הגדול נקראית ע"ש ההפטרה (ביאור מהרש"ל לטור הובא גם בדרישה תל א בשמו).

ולפי זה מיושב מדוע נקראת שבת הגדול ולא שבת רבה משום ההפטרה שנאמר בה הגדול (מטה משה תקמב).

ודחה טעם זו דא"כ היו צריכים לקרוא על שם פתיחתה שבת "וערבה" כמו שבת "חזון" ושבת "נחמו" ולא על שם סיומה (ביאור מהרש"ל על הטור), ומתוך שנקראת שבת הגדול לפי שבמילה הגדול מרומז הפטרה [הנה אנוכי שולח וכו' לפני בוא יום ה' הגדול והנורא] והנס.

טעם אחר מדוע נקראת שבת זו שבת הגדול: לפי שבשבת זו עשו ישראל את המצווה הראשונה שנצטוו בה והיא לקיחת השם (חזקוני שמות יב ג).

טעם אחר: לפי שכל התעוררות השבוע באה מכח השבת הקודמת לו שהיא שורש הכל ולפיכך התעוררות הגאולה בפסח באה על יד שבת זו וע"ש הגאולה נקראת שבת הגדול (מהר"ל מפראג בביאור הגדה).

טעם אחר: לפי שהיו בני העירות הקטנות מתקבצים לעיר לכבוד החג היו ממתניים בני העיר עם הדרשה של הרב עד שבת לפני פסח כדי שגם בני העירות יוכלו לשמוע, וכיון שמתקבצים לעיר הגדולה נקראת שבת הגדול.

טעם אחר: מפני הדרשה הגדולה שדורשים בשבת זו, דהיינו שמנהג בני אדם כשאניסם הולכים לכאן ולכאן כל היום אלא יושבים במקום אחד הרי הם נוהגים לומר כמה גדול היום (שבלי הלכות פסח רה).

טעם אחר: לפי שהגדול שבעיר דורש לכן נקרא שבת הגדול (מטה משה).

טעם אחר: שבת הגדול על שם שבת הראשונה שנכנסו ישראל למצות (פרי"ח תל). טעם אחר: ע"פ דברי הגמרא מגילה (כז, א) על הפסוק (מלכים ב כה ט) "ואת כל בית גדול שרף באש" ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר מקום

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

סעדיה בן חנה בתושה"י כל הרואה את ההודעה יאמר שני פרקי תהילים בקו: 077-971-0320 בשלוחה: 597

לרפואה שלימה

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי הדף היוזמי שע"י

מצדיקי הרבים

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

שבת דף י"ז

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה
קו התהילים להצלת הבריאים שלא יחלו והחולים שיתרפאו
077-9710320 שלוחה 597 לשליחת שמות לתפילה חייגו 0722-148184

נשך עיי הרהיב הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: c7873908@gmail.com

- איזה יום היה קשה לישראל, כיום שנעשה בו העגל?
 - שהושפל הלל בפני שמאי.
 - שבירת הלוחות.
 - חורבן בית המקדש.
- הלך בדרך עם כיס מעות, ונכנסה שבת, מה עדיף לעשות?
 - יקחנו פחות פחות מד' אמות.
 - יעבור על איסור 'שבות' ויאמר לגוי שיקחנו.
- מלאכה שתמשך מאליה בשבת, האם מותר להתחילה בערב שבת?
 - כן.
 - לא.
 - מחלוקת תנאים.

השאלות במדור זה הינן רשות

כדי למנוע התקרבות בין ישראל לגוי, מה גזרו חכמים?

למנוע את ישראל מלשאת בנטל הגוי, מלשאת בנטל הגוי, מלשאת בנטל הגוי, מלשאת בנטל הגוי.

המאן רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכונת ח' ביב לתנובות ולהערות בכתובת טייל: 5740398@gmail.com

דף י"ז ע"א

אין לו לאדם לקלל את עצמו בבניו

אקפח את בני שזו הלכה מקופחת. כתב בספר חסידים וז"ל: (אות תטז) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, חקר רבי אחר זרעו של רבי טרפון שהיה אומר אקפח את בני ונענש שאמרו אין לו בן אבל בת יש לו, לכך לא ישבע אדם לא בחיי בניו ולא באביו ואמו. והיינו שנענש רבי טרפון בכך שנשבע בחיי בנו ובאמת לא נתקיימו בניו.

איך הותר לרבי טרפון מתוך צער על התורה לקלל את עצמו?

אקפח את בני שזו הלכה מקופחת. וכתב רש"י מצטער היה על תורה המשתכחת ומקלל את עצמו. וצריך עיון איך קילל רבי טרפון את בניו והלא אסור לאדם לקלל ואפי' את עצמו (שבועות ל"ו). המהרש"ל כתב דאייז קללה אלא שבועה ואף רש"י חזר בו שזה שבועה ולא קללה.

הרב שטיינמן זצ"ל באילת השחר ביאר עפ"מ ש"כ התוס' (ביבמות י"ג): שרבי עקיבא הכה את עצמו כשמת ר"א הגם דאסור לשרוט על המת משום שהיה מצטער על התורה, וגם כאן לא עבר איסור מקלל שהיה רבי טרפון מצטער על התורה שלא תשתכח.

בברכת אברהם האריך לדון שיתכן שמותר לקלל על תנאי וכגון כאן שלא קילל אלא על תנאי והיה בטוח שלא יתקיים התנאי. ביאור הדמיון ליום שנעשה העגל.

והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל. ויש להבין הדמיון ליום שנעשה העגל. ויש בזה כמה ביאורים.

החתם סופר ביאר דהמעמד הזה דומה למעשה העגל כי גם שם לא הקשיבו העם לדברי אהרן וחור בהתנגדותם, ואילו היו בני ישראל מקשיבים להם אפשר שלא היה העגל נעשה כלל.

ובמנחת ביכורים על התוספתא (פ"א ה"ח) ביאר מפני שבאותו היום רבו המחלוקות בישראל ונעשתה התורה כשתי תורות.

דף י"ז ע"ב

גידולים האם נחשבים כתוספת על הזרע או כדבר חדש

גדולי תרומה תרומה. וכתב רש"י אפילו דבר שזרעו כלה כגון תבואה וקטניות. וברש"י בבא מציעא (צ.) כתב שבזרעו כלה בטיל ליה איסוריה ובתרומה הוא דגזור. ומשמע לפי רש"י שבזרע תרומה שאין זרעו כלה, מעיקר הדין גידוליו תרומה, ומה שהוצרכו חז"ל לתקנה הוא רק במקום שזרעו כלה. וברמב"ם (תרומות פ"א הכ"ב) אקפח את בני שזו הלכה מקופחת. וסובר שגם בגידולים שאין זרעו כלה הוצרכו לגזירה של גדולי תרומה כתרומה. וסברת מחלוקתם היא, האם דבר הגדל מזרע שאינו כלה האם נחשב כתוספת לזרע הראשון או כדבר חדש שנוצר עכשיו.

ב"ש אומרים אין שורין דיו. טעמא דב"ש דאדם מצווה על שביתת כליו, כלומר שלא תיעשה, ומשום כך אסור שתמשך השרייה בשבת שהרי היא נעשית בכלים ובעל הכלים עובר משום שביתת כליו. ואילו לב"ה אין אדם מצווה על שביתת בהמתו ולכן לא איכפת לנו אם השרייה תמשך בשבת.

ובקרית ספר (הלכות שבת פ"ג) הביא את הירושלמי שלמד מפסוק שמותר להתחיל מלאכה בערב שבת וז"ל מותר להתחיל במלאכה בערב שבת אף על פי שהיא נגמרת מאליה בשבת שלא אסר עלינו לעשות מלאכה מלא תעשה כל מלאכה אלא בעצמו של יום אבל כשתעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר דכתיב ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וכתיב ששת ימים תעשה מעשך וביום דמשמע דאפילו ביום שביעי מותר לעשות מלאכה הא כיצד ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך במלאכת הידים וששת ימים תעשה מעשך ודביום כמה שנעשת מאליה הכי דרשי בירושלמי אליבא דבית הלל.

עניינא דיומא – פסח פרק ו' מתוך גיליון "לב המועדים" (- ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

נהגו הרבה מקהילות ישראל כי במיני מאכל שונים שהיו בדורות קודמים חשש חמץ שוב אין אוכלים אותם משום "ואל תיטוש תורת אמך".

הטעם שנהגו ישראל להחמיר חומרות בפסח יותר מכל השנה משום שהיא המצווה הראשונה שנצטוו עליה ישראל כולם וקיבלו עליהם באהבה והחמירו בכלליה ופרטיה וכל המאריך בדקדוקיה מארכים לו ימיו ושנותיו (רדב"ז ח"ג תקמו ושו"ת מן השמים סימן ע).

טעם אחר: לפי שכל יציאת מצרים היה בגלל שלא שינו שמם לשונם ולבושם שהוא בגדר חומרא יתירה ולכן מקפידים בפסח על חמורות והרחקות יותר מכל השנה (משך חכמה פרשת בא על הפסוק ואתם לא תצאו).

טעם אחר: כיון שראינו שהקב"ה מחמיר וכתב בל יראה ובל ימצא ומאי נפק"מ לקב"ה אם אנו אוכלים חמץ או מצה אלא כמלך שצוה על עבדיו לעשות דבר וכשהם רואים שהמלך מאד מחמיר בדבר גם עבדיו מחמירים בדבר זה (וילקוט יוסף דף צ בשם רבו בעל תרומת הדשן).

בסגולותיה: מובא בשם האר"י שאמר "שכל הנוהר ממשוהו בחמץ מובטח לו שלא יחטא כל השנה" (באר היטב תמו א). יש שכתבו מי שנשמר בפסח יועיל לו שלא יזדמן לו חטא כל השנה (אמרי פנחס אות רנב דהקשה איך אדם מובטח על החטא), וכן כתב המקובל רבי עמנואל חי ריקי בעל משנת חסידים (ניסן פרק ג אות ד) "יהשומר בפסח מחמץ כהלכתו ומחמיר בכל החומרות שמחמירים יועיל לו לנפש כל השנה".

אכילת מצה

יש שמחמירים ביותר שאין אוכלים מצה כלל אחר ליל הראשון (והשני לבני חו"ל) רק אוכלים למעדנים מיני תבשילים (שערי תשובה סו"ס תס).

והטעם: כיון שאין חיוב אכילת מצה רק בלילה הראשון דכתיב "בערב תאכלו מצות", וכיון שאם המצה לא נעשתה כדין יש בזה חשש חמץ דאורייתא אף שאופים המצות עם כל הדקדוקים מ"מ צדיקים ויראי שמים חששו בכל זאת למשוהו חמץ ונמנעו מאכילתה בשאר הימים, אלא שבלייל הסדר אי אפשר לבטל מצות דאורייתא משום חשש בעלמא (עיין מחצית השקל תנח א).

ואין כל אחד יכול לנהוג כן אלא א"כ הוא חסיד שמדקדק בכל הדינים לפי שיש בזה ביטול כמה מצות.

יש אומרים שצריך לאכול מצות כל ימי הפסח **הטעם:** משום שמחת יו"ט כי פתא סעדתא דלבא (שערי תשובה שם).

בספר מעשה רב (אות קפא) משמע שהגר"א תמה על מנהג אי אכילת מצה, והטעם: כיון שכותב שאכילת מצה בפסח היא מצווה (משני"ב תעה ס"ק מה מביא דבריו) ומה שקראו חכמים אכילת מצה בכל שבעה רשות, הכוונה שמצווה לגבי חובה מקריא רשות אבל באמת מצווה היא.

טעם אחר למנוע חומרה זו: לפי שמבטל מצות ברכת המזון ולכן יש לאכול מצה בפסח, ועוד שמבטל על ידי זה סעודות שבת ויו"ט (נמוק"י אר"ח תעה א).

בשו"ת צ"ץ אליעזר כתב שאין כל מקום לחומרא שלא לאכול מצה בשאר ימי הפסח בגלל חשש שאין לו יסוד בהלכה שלא ניתנה תורה למלאכי השרת ואינו נקרא חומרא תיקרא כי אם קולא במצות שמחת החג (חלק י כז ה).

לאור ההגבלות על התאספות

ניתן להעביר דרשות שעורי ישיבות בין הזמנים והספדים

באמצעות קו השידורים

של מצדיקי הרבים 077-9710320

עדכונים על דרשות ניתן לשמוע בשלוחה 7 בתפריט הראשי
לביצוע העברת שידור נא לפנות לטל': 0722-148184

לנמצאים בבידוד

המעוניינים להמשיך להאזין למגיד השיעור להיות מעורבים במהלכו ולשאול שאלות

ניתן להעביר את השיעור בקו של מצדיקי הרבים המאפשר להגדיר חדר ועידה גם לשאלות

נא ליצור קשר בטל' 0722-148184

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

יצחק מנדל בן שרה ביילא בתושה"י כל הרואה את ההודעה יאמר
שני פרקי תהילים בקו: 077-971-0320 בשלוחה: 597

לרפואה שלימה

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

דף העשרה לשיעורי

הדף היומי שע"י

מצדיקי הרבים

יהודי של ש"ס

איחוד שיעורי התורה בישראל

שבת דף י"ח

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה
קו התהילים להצלת הבריאים שלא יחלו והחולים שיתרפאו
077-9710320 - 077-148184 שלוחה 597 לשליחת שמות לתפילה חייגו 0722-148184

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליטי"א, הארות והערות יתקבלו בברכה בנייל: C7673808@gmail.com

- 1) לכנס בגדי לבן, לכמה ימים זקוקים ?
 - א. 2.
 - ב. 3.
 - ג. 4.

- 2) עססיות ותורמסין זקוקים לבישול:
 - א. קצר.
 - ב. רגיל.
 - ג. ארוך מאוד.

- 3) צמר בתוך יורה, אינו ניזוק לא מעשן ולא מרוח.
 - א. נכון.
 - ב. לא נכון.

השאלות במדור זה הינן רשות

האם מותר להשתמש בשבת בכלי המשמיע קול ?

האם מותר להשתמש בשבת בכלי המשמיע קול?
השאלות במדור זה הינן רשות

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליטי"א - רב שכון חי'ביב לתגובות ולהערות בכתובת נייל: 5740398@gmail.com

י"ח ע"ב

היאך לבי"ש אפשר להדליק נר חנוכה בערב שבת הלא אדם מצווה על שביתת כליו?

דעת לכבות כתב בספר טעמא דקרא הלי חנוכה שזה כהדליק במקום הרוח וכמי שלא נתן שמן כשיעור שאין יוצא בזה ידי חובה.

ונשאל בזה הגר"ח קנייבסקי שליטי"א, וענה בכת"י דלבי"ש בנר חנוכה בערב שבת לא צריך שהנר יהיה שלו, וצ"ע.

האם שייך היתר של קדרה חייא בירקות?

קדרה חייא. טעם איסור 'שהייה' הוא מחמת החשש שמא יעשו מלאכה כדי לזרז את הבישול וכיון שזהו טעם האיסור, התיירו חז"ל להשהות בסמוך לשבת (דהיינו, לזמן בו מקבל עליו את השבת) קדרה שיש בה בשר חי עלגבי

גייגת ונר וקדרה. ידועים דברי הר"ן בפסחים דף ז' דבנר חנוכה צריך שהנר או השמן יהיה שלו, ויש לתמוה לדעת ב"ש דאדם מצווה על שביתת כליו ובכלל זה על שביתת הנר כמבואר כאן בגמ' דמצווה על שביתת "גייגת ונר וקדרה", אי"כ איך מדליק נר חנוכה בערב שבת הא צריך שהנר ידלק בשבת והנר יהיה שלו ואדם מצווה על שביתת בהמתו, ואין לומר שמיד לאחר שידליק יפקיר את הנר שהרי הדליק על

האש, כיון שבלאו הכי לא תהיה מוכנה לסעודת ליל שבת, ובמשך הלילה תתבשל מאליה, והאדם מסיח את דעתו הימנה. היתר זה מכונה בשם: 'קדרה חייתא'. וכתבו הפוסקים שההיתר הוא רק בבשר ודומיו, שבישולם אורך זמן רב, אבל ירקות וכיוצא בהם, שמתבשלים במהירות, אין האדם מסיח דעתו מהם ואסור להשהותם בכל אופן; אכן, אם בשל כמות המאכלים שבקדירה יארך בישולם זמן רב, הורה הגר"י קרליץ זצ"ל שמותר להשהותם אף אם

בדרך כלל הם מתבשלים במהירות. **האם בזמנינו יש את ההיתר של קדרה חייתא** ובזמננו, שאף בשר מתבשל במהירות על גבי הכיריים, הורו הגר"שז אויערבך והגר"ש אלישיב זצ"ל שאסור להשהות בשר חי אף על להבה קטנה ונמוכה; ולדעת הגר"י קרליץ - בבשר עוף אין היתר זה קיים בזמננו, אולם בבשר בהמה, שאף בזמננו הדרך להניחו עלגבי האש למשך מספר שעות כדי שיהא מבושל כהוגן, מותר הדבר אף בזמננו.

עניינא דיומא – פסח פרק ז' מתוך גיליון "לב המועדים" (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

אכילת דגים

יש שנהגו שלא לאכול דגים בכל ימי הפסח (מהר"ם שיק מנהיגו אות נט), **הטעם:** וז"ל הפמ"ג (א"א סו"ס תמוז) דגים חיים שקורין קרפיון שולחין מעיר לעיר ובכדי שיישארו חיים מניחים פרוסת חמץ עם יין שרף בפיו, ואחר שמתו יבלעו מהחמץ.

טעם אחר: לפי שהיו מורחים י"ש על הדגים כדי שלא יסריחו, וחששו מחמץ ואע"פ שהיום לא נהגו כן יש שנהגו כן. **דגים חיים:** לפי שקונים דגים חיים שבהם אין את החששות הנ"ל (ויגד משה סימן כז אות ט דרכי חיים ושלום מונקאטש מנהיג פסח אות תרו).

במנהג אכילת הדגים בפסח כתב בסידור יעב"ץ (שער האיתון דף כא, א) "יזמין בשר ודגים ויין כפי כוחו מן המשובח למצות שמחת יו"ט" הרי להדיא שהתיר אכילת דגים.

מקור לאכילת דגים: מדברי חז"ל (סוטה יא, ב) שבשכר נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים כי בשעה שהלכו לשאוב מים הזמין להם הקב"ה דגים קטנים בכדיהם והולכום אותם אצל בעליהם וכן מפורש ברמב"ן (בהעלותך יא, ד) לאחר שהיו גומרים עבודתם במצרים היו רגילים לתת להם דגים קטנים המצויים מאוד חלף עבודתם (יפה ללב תעו ה). [כדרך שתקנו לאכול כרפס (רבינו מנוח בהלכות חמץ ומצה) זכר שהיו אוכלים ירקות שהיא רפואה למכה האברים (שו"ת שיח יצחק סימן רו)].

דגים מלוחים: מנהג אשכנזי שלא לאכול דגים מלוחים וה"ה דגים כבושים, הטעם: לפי שבעבר היו מלוחים אותם במלח שנתערב בו חמץ (רמ"א תמוז ה) ועל אף שהיום המלח הוא נקי נשאר המנהג עד היום.

אכילת שום

יש נוהגים שלא לאכול שום בכל ימי הפסח, **והטעם:** בפרי מגדים (א"א תסד א) כתב שאין יודעים טעם לחומרא זאת מ"מ עתה אין להקל בפני עם הארץ ובצנעא לת"ח אין להחמיר.

יש שכתבו טעם לאי אכילת שום: כיון שאכילת שום מביאה לידי ריח רע ומפני שבפסח צריך אדם לשיח ולספר ביציאת מצרים, לכן ראוי שלא יריח ממנו ריח של שום וצנון (ספר ויגד משה סימן יז), יש שכתבו בשונה: מפני שכל ישראל היו צריכים לעלות לרגל ולהיות ביחד הקפידו שלא יאכלו שום כדי שלא יגרמו להם סבל על ידי הריח, ואמנם היה צריך לאסור בכל שלושת הרגלים אלא שכיום נחרב בית מקדשינו בעונותינו הרבים והמנהג הוא רק זכר בעלמא למה שנהגו אבותינו והנהיגו רק בפסח שבלאו הכי נהגו בו חומרות רבות (דובר ישרים מרגליות ע' קיא).

טעם אחר: לפי שהיה מקומות שהיו גרעינים גדולים הדומים לשום היו מכנים אותם קנאבעל ובכדי שלא יתבלבלו ובמקום שום האמיתי יבוא לאכול חטיטס המכונים שום והם יתחמצו בבישולם לכן תיקנו שלא לאכול שום (שערי ימי הפסח פרק ב ט הערה כה בשם הרב ר' מרדכי הכהן שברון נין של המהרש"ם).

טעם אחר: לפי שיש חשש שהעכו"ם שורין את השום בשכר (שדי חמד מערכת פסח סימן ו אות ט בשם הרב שב יעקב) ובחיי אדם (כלל קכז ז) כתב דאין לזה שום טעם וריח ומותר באכילה, והמנהג לאסור הגיע בטעות מדברי המגן אברהם שכתב שאם יש שום אסור אפילו במשהו, אך שם מדובר בשום שחתכו בסכין חמץ והוא חריף ולכן אסור באכילה במשהו.

ומיהו מנהג בחלק מקהילות שלא אוכלים שום בפסח. השר שלום מבעלזא שנשאל מדוע אינו אוכל שום השיב כתיב (משלי א ח) "אל תטוש תורת אמך" וכך הוא המנהג בבית אבי ואמי שלא לאכול שום בפסח (הובא בשו"ת חמדת משה סימן כב פתחא זוטא סימן ב אות ז).

שטיפת ביצים

יש שנהגים לשוטף הביצים ולנקות את התבניות

הטעם: לפי שחוששים שמא נדבקו פירורי חמץ ממאכלי התרנגולים לקליפת הביצה ולכן יש לרחוץ תחילה כי חמץ בפסח במשהו (פמ"ג א"א תמוז, בן איש חי ח"א פרשת צו אות ל).

חותמת ביצים: יש שנהגו בפסח לקנות ביצים בלי חותמת,

והטעם: לפי שחששו שמא יש חמץ בדיו, והיו חומרא בעלמא שאף אם הוי חמץ בדיו נפסל כבר באכילה, ומיהו עיקר החשש שמבשל הביצה עם קליפה (שערי ימי הפסח פרק ב' חומרות הפסח טו).

תבניות ביצים: יש שנהגו לבדוק בתבניות הביצים שמא נשתייר שם חמץ.

קדירה לביצים בלבד: יש שנהגו שבקדירה שבשלו בה ביצים אין מבשלים בה שום מאכל רק חוזרים ומבשלים בה ביצים (פמ"ג א"א בוטאטש תמוז ד' תוספות חיים על הח"א כלל קל ס"ק כב),

והטעם: משום שחוששים שמא היו מונחים הביצים בקמח חמץ ובלע (פמ"ג שם).

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס
בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום
בשלוחה חמש, תשע, שתיים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

אליעזר יהודה בן חיה בתושח"י כל הרואה את ההודעה יאמר שני
פרקי תהילים בקו: 077-971-0320 בשלוחה: 597

לרפואה שלימה

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות *6527

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי הדף היומי שע"י

איחוד שיעורי התורה בישראל

שבת דף י"ט

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה
קו התהילים להצלת הבריאים שלא יחלו והחולים שיתרפאו
077-9710320 שלוחה 597 לשליחת שמות לתפילה חייגו 0722-148184

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: c7673808@gmail.com

- 1) לאיזה בעל חי מותר לתת אוכל בשבת, למרות שאינו שלו ?
- א. לכולם אסור.
 - ב. חתול.
 - ג. כלב.
- 2) מהם 'מלילות' ?
- א. ענבי בוסר.
 - ב. בצק שלא החמיץ.
 - ג. שבולים שלא בשלו כל צרכם.
- 3) זמן ההפלה מצור לצידון מהלך :
- א. יום אחד.
 - ב. ב' ימים.
 - ג. ג' ימים.

תחידודא

השאלות במדור זה הינן רשות

מהי 'מדורת בית המוקד' ולשם מה נועדה ?

השאלות במדור זה הינן רשות

למעשה

הגאון רבי סרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון הייב לתנבות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@GMAIL.COM

י"ט ע"א

האם מותר להאכיל כלב שאין מזונותיו עליך
נותרים מזונות לפני כלב. כל בהמה חיה ועוף שמזונותן עליך, שאתה מגדלן בביתך - אתה מחויב ליתן להם מזונותיהם ולהכין להם מה שצריכין, כמו שיתבאר. אבל אותן שאין מזונותן עליך, שאין אתה מגדלן - אין לך לטרוח בעדן. לפיכך אין נותנים מים ולא מזונות לפני דבורים ולפני יוני שובך ולפני יוני עליה, שמזונותן אינם על האדם אלא שוטטין בעצמן ולוקטין מזונותיהן, ולא לפני חזיר. אבל נותנים לפני אווזין ותרנגולים ויוני ביינות וכן כלב שמזונותיו עליך, כן הוא לשון רבינו הב"י בסעיף י"א. ולשון הטור הוא: "נותנין מזונות לכלב ולא לחזיר" ע"ש (לעניות דעתי הרמז על עני ועשיר כמאמרם ז"ל: לית עניא מכלבא) ודע דהלבוש כתב: נותנין מזונות לכלב שמגדלו בביתו ע"ש, מבואר להדיא דאם אין הכלב שלו אין ליתן לפניו מזונות. ויש מי שכתב דבגמרא משמע דאפילו אין הכלב שלו מצוה ליתן לו, וכו'. ואני אומר דגם מהטור משמע כן, מדכתב: 'נותנין לפני כלב ולא לפני חזיר', וחזיר ודאי אי אפשר להיות שלו,

דהא אסור לגדל חזירים. ודוחק לומר כשירש, אלא ודאי דדומיא דהכי בכלב, דנותנין אפילו אינו שלו, וגם ראייה מרש"י בפרק קמא (י"ט.ט): 'נותנין מזונות לפני הכלב כחצר ונותנין מזונות לפני וכו', ופירש רש"י: 'כלב רמי עליה לזונן' ע"ש, ולא כתב: 'כלב דרמי עליה', משמע שכל כלב רמי עליה מפני שהוא מחוסר מזונות. וזה שאמרו במתא לא, היינו שלא להרגילו בתמידיות, אבל באקראי שפיר דמי, ורחמיו על כל מעשיו כתיב, ומהברייתא עצמה משמע כן למדקדק שם. (ועיין תוספות שם שכתבו: כיון דמפרנסים ענייהם מפני דרכי שלום, חשיב קצת מזונותן עליך ע"ש, וכל שכן הכלב כשהוא רעב. ולעניות דעתי כל בעל חי שאני יודע שהוא רעב - מצוה ליתן לו גם בשבת, דורחמיו על כל מעשיו כתיב (ערוך השולחן סי' רכ"ד).

אודות המנהג להניח פירורים לעופות בשבת שירה יש מתרעמים על מה שהמנהג בשבת שירה לזרוק חטין לפני העופות, והרי אין מזונותן עליך (מג"א שם). אבל נראה לי דמנהג ישראל תורה, שהרי אין אנו טורחים בשבילם אלא בשבילנו,

דמרגלא בפי ההמון שהעופות אמרו שירה על הים, ולכן אנו מחזיקין להם טובה, ואם כן הכוונה כדי לזכור שמחת שירת הים, ולית לן בה, ויש מי שכתב כיון דכונתינו לשם מצוה - מותר ומותר להאכיל תולעת המשי, דכיון שאין לו מה שיאכל רק מה שהאדם נותן לו, מקרי מזונותן עליך (ט"ז סק"ו). וכן חתול שמגדלין בבית צריכין ליתן לה מזונותיה בשבת, דזהו ודאי מזונותיה עליך (ערוך השולחן שם).

האם מחוייב לעשות פעולות כדי לקיים את המצוה כשיתחייב בה אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת. אבל לדבר מצוה שפיר דמי, ושיטת הרז"ה דמירי אף בהפלגה שיצטרך אח"כ לעשות מלאכות דאורייתא וביאר בשו"ת הריב"ש סי' ק"א "מפני המלאכות שהן צריכים לעשות תמיד בספינה לקשור היולון ולהתירו הוא היולון שמוליך הספינה ע"י הרוח ושאר מלאכות האסורות מן התורה", ובג' ימים קודם שבת דמיתסר הוא משום דמיחזי דעושה כן ע"מ לדחות את השבת, ובשו"ע ורמ"א סי' רמ"ח ס"ד פסקן כשיטת הרז"ה עיי"ש, והביאור הלכה שם ד"ה ופוסק, תמה על שיטת הרז"ה דהיאך התירו בשביל דבר מצוה לגרום לחילול שבת בידיים ואפילו בתחילת השבוע, והנה דמכניס אל הקשה משום מכניס עצמו לאונס, ואמנם ברז"ה מבואר דמכניס עצמו לאונס לא מיתסר אלא מדרבנן (עי' בזה בחי"ה הגר"ש ורובסקי למס' כתובות סי' ב'), אבל יש עדיין לתמוה טובא דאפילו אם מכניס עצמו לאונס מותר כל זה בעבירת ל"ת אבל לא במצות עשה דמחוייב בהכשר המצוה קודם זמן חיוב המצוה והרי שבת הוי גם מצות עשה ואם מחוייב להכין עצמו כדי שיוכל לקיים את המצוה בזמנה כ"ש שאסור לו לגרום לחילול שבת בידיים ולא יוכל לקיים את המצוה, וע"כ נראה מוכרח מדברי הרז"ה כפי"ד דבמצות עשה שקיומם בשב ואל תעשה אין אדם מחוייב במצוה קודם זמן חיוב המצוה ולכן ראוי להפליג בספינה הקודם השבת כיון שעדיין אינו מחוייב בשביתת שבת וכשיבא השבת הרי הוא אנוס ומותר.

ועי' בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' צ') כתב שאין צריך לעשות פעולות קודם יוה"כ כדי שיוכל להתענות ביוה"כ, ולכן אין חובה על החולה לקבל עירוי בערב יוה"כ כדי שיוכל לצום ביוה"כ, ואדרבה מזה שחייבה תורה באכילה בעיו"כ חזינן דבלא"ה לא היינו מחוייבים בהכי, והאי מצוה לאכול בעיוה"כ הוי דין מסוים מגזה"כ שחייבים לאכול ולא כדי שיוכל לצום ורק טעמא דקרא הוא כדי שיוכל לצום,

ואף הוסיף דלא רק שאין חיוב בכך אלא אף שאפשר דאסור לעשות כן, דאסור לחבול בעצמו וכן אינו בכלל "ורפא ירפא" וכשעושה כן הרי הוא כסותר גזירת המלך, עיי"ש, וכן הוא באג"מ (או"ח ח"ד סי' ק"ר סק"ג), יעוי"ש שהוכיח שאין חיוב קודם זמן חיוב המצוה להכשיר עצמו למצוה, מרש"י פסחים דף ס"ט ע"א שכתב דהחיוב רמיא עליה חיובא דפסח, עיי"ש היטב.

ונמצא דלדברי האג"מ מי שכדי לצום ביוה"כ צריך לאכול ולשתות כמה ימים קודם אין מחוייב לעשות כן.

ושמעתי ממור"ר הגרמ"ש קליין שליט"א (בשיעור הכנה עיו"כ תשע"ג) לתמוה על דברי האגרות משה דודאי יש חיוב על האדם להכין עצמו לקיים את המצוה בזמנה כמו שצריך אדם להכין קודם יו"ט שופר וארבע מינים וסוכה ולא ימתין עד יו"ט ויאמר אנוס אני, וכ"ש שיש חיוב להכין עצמו קודם יוה"כ כדי שיוכל לצום ביוה"כ [וע"ע בס' שבת שבתון אות ל"ה].

וצריך לחלק בין המצוות, דמצוה בקום ועשה כמו שופר לר"ה או סוכה וד' מינים שהמצוות הם בקום ועשה התם ודאי דבכלל המצוה היא להכין עצמו למצוה שהרי א"א להכין לעצמו השופר בר"ה והד' מינים ביו"ט משום איסורא דמלאכה, וע"כ שנכלל במצוה גם הכשר המצוה וכל שיושב בטל ולא טורח בהכי חשיב כמבטל עשה בידים, ואף להראשונים דמותר לאדם להכניס עצמו לאונס כ"ז בעבירת ל"ת אבל במצות עשה בכלל חיובי המצוה להכשיר עצמו למצוה, אבל במצוות בשב ואל תעשה כמצות תענית ביוה"כ שהמצוה היא להתענות בשב ואל תעשה בזה לא מסתברא דחייבה תורה לעשות עשה בהכשר המצוה כדי לקיים את המצוה בשב ואל תעשה, דאם המצוה בשב ואל תעשה לא יעלה על הדעת דההכשר בקום ועשה, וע"כ דבמצות בשב ואל תעשה אין ההכשר חלק מחיוב המצוה. ומה שהביא האג"מ ראייה ממצות שחיטת הפסח שהיא מצוה בקום ועשה אין כוונתו דהתם מבואר שקודם זמן המצוה לא היה מוטל עליו למול כדי לאכול בפסח דהא ודאי דבכל מצוה בקום ועשה הכשר המצוה בכלל המצוה אלא דליכא כרת דפסח על זמן דהכשר המצוה, ומהתם חזינן דזמן ההכשר קיל יותר, ומעתה י"ל דבשב ואל תעשה הוא אינו בכלל המצוה כלל.

עניינא דיומא – פסח פרק ח' מתוך גיליון "לב המועדים" (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

מנהגים בפירות וירקות

פירות שיש להם קליפה: יש הנהוגים שלא לאכול פירות וירקות רק כאלו שאפשר לקלפם (חיי"א קצו ב). והטעם: כדי להישמר מכל נדנוד של חמץ שאולי בא במגע עם הפרי והירק.

טעם אחר: יש שמדמים את פירות וירקות לפירות יבשים האסורים בפסח מפני שאומרים שמפזרים עליהם קמח בשעת תיקונם.

פירות וירקות שקליפתם רכה: יש הנהוגים שלא לאכול פירות וירקות שקליפתם רכה כגון תותים מלפפונים ועגבניות.

קילוף פירות: יש הנהוגים לקלף את הפירות והירקות לפני אכילתם (חיי אדם קצו ב), והטעם: לפי שמשתמשים לריסוס הפירות וירקות בחומרים שיש בהם חשש לתערובת חמץ ולכן יש לקלפם, וכן חוששים שמא בא הפרי במגע עם פיוריים או חשש חמץ (תשובות והנהגות רכה).

כילת פירות יבשים

יש הנהוגים שלא לאכול פירות יבשים בפסח (רמ"א תסו ח), הטעם: לפי שמפזרים עליהם קמח בשעה שמיבשים אותם וחוששים שמא נדבק בהם בשעת יבושם, טעם אחר: שחוששים שמא נתיבשו בתנור חמץ (רמ"א תסו ח, משנ"ב שם ס"ק קו חיי אדם כלל קצו ב).

באם ידוע שנתיבשו בדרך שאין חשש לחמץ מותר באכילה (רמ"א שם).

תפוחי אדמה

החיי אדם בנשמת אדם (סימן כ) כתב המנהג באשכנז שלא לאכול תפוחי אדמה, הטעם: משום גזרת קטניות לפי שעושים מהם קמח ומחלף בקמח, מנהג העולם: לאכול תפוחי אדמה והוא עיקר המאכל בפסח לרוב בני אדם.

בספר אוהל שלמה (דף לה) לבעל התפארת שלמה מרדאמסק, כתב שצריך לתת הודאה על שלא היה מאכל זה בימי הגאונים שהיו אוסרים אותו לפסח מחמת גזירת קטניות משום שעושים מהם קמח.

רחיצת תפוחי אדמה: יש שרוחצים כל תפוחי אדמה שקנו לפסח לפני פסח (אורחות רבינו ח"ב הנהגות והידורים בעניני פסח אות ב עמוד פד).

לשמיעת תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס בטל': 077-9710320 שלוחה חמש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום בשלוחה חמש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית מידע כללי בשלוחה 6

לוי בן חנה פרייוו בתושח"י כל הרואה את ההודעה יאמר שני

לרפואה שלימה

פרקי תהילים בקו: 077-971-0320 בשלוחה: 597

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

יהודי של ש"ס

דף העשרה לשיעורי הדף היומי שע"י

איחוד שיעורי התורה בישראל

לקבלת הגיליון במייל torat.israel4@gmail.com

שבת דף כ'

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה
קו התהילים להצלת הבריאים שלא יחלו והחולים שיתרפאו
077-9710320 שלוחה 597 לשליחת שמות לתפילה חייגו 0722-148184

נערך ע"י הרה"ג הרב נריה כהן שליט"א, הארות והערות יתקבלו בברכה במייל: C7673808@gmail.com

1) מי היה 'בן דורסאי' ?

א. גדול האמוראים שמיחר לבית המדרש ובישל מאכלו כדי רבע בישול.
ב. ליסטים, ובישל מאכלו כדי שליש בישול.

2) באר 'כהנים זריזין'.

א. לשון מהירות.
ב. בני תורה וחרדים.

3) מהו 'חוסן' ?

א. צמר בעץ ארז הנמצא בין הקליפה לעץ.
ב. פשתן שאינו מנופץ.

השאלות במדור זה הינן רשות

משנתנו הביאה מינים רבים בהם אסור להשתמש לנר שבת, באר טעם האיסור !

לשאלות נא לשלוח את השאלה למייל: 5740398@gmail.com

למעשה

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א - רב שכון ה' ביב לתגובות ולהערות בכתובת מייל: 5740398@gmail.com

כ' ע"א

כמאכל בן דורסאי. בתבשיל המבושל כ'מאכל בן דורסאי, דהיינו שהוא ראוי לאכילה בשעת הדחק; ונחלקו הראשונים בהגדרת מצב בישול זה – אם מדובר בשליש מהבישול המלא של התבשיל, או במחציתו. להלכה הכריע השו"ע כדעה המצריכה חצי מהבישול, ובמ"ב כתב שבמקום הדחק יתכן שיש להקל בשליש מהבישול. ומדידת השליש והמחצית – כתב החזו"ן איש שהיא מתבצעת ביחס לזמן הבישול המלא; והגר"ח קניבסקי זצ"ל כתב שמדברי המשנה ברורה נראה שיש לשער זאת באיכות הבישול, ולא באורך הזמן. אולם אם התבשיל ראוי לאכילה – דעת הגר"ע קרליץ זצ"ל שאין צורך עוד לבדוק אם הגיע למחצית מזמן הבישול או מאיכותו; ולאידך גיסא, אם לאחר מחצית מזמן בישולו עדיין אינו ראוי לאכילה – הורה הגר"ש ואזנר זצ"ל שיש להחמיר ולהחשיבו כבלתי מבושל ואין להשהותו (שו"ע רנ"ג ס"א ומ"ב סקל"ח ודרשו שם).

כ' ע"ב

מה הטעם לאמירת במה מדליקין כליל שבת? במה מדליקין. פרק המשנה 'במה מדליקין' נאמר במהלך תפילת קבלת שבת בכל המנהגים (למעט נוסח החסידים), ומיקומו בתפילה שונה ממסורת למסורת. יש לציין כי בלשון המשנה 'נר' הוא כלי קיבול לשמן, שבתוכו נעוצה פתילה העשויה מחומר צמחי כלשהו. השירה וההתעלות של מזמורי ופיוטי קבלת שבת, מפנים מקומם לאמירת פרק משנה, הדין בנושא הלכתי – השמנים והפתילות הראויים להדלקת נרות שבת ומסתיים בדברים שאדם צריך לומר בתוך ביתו ערב שבת עם השקיעה. המנהג הזה הוא מתקנת הגאונים, המקור הראשון לכך הוא בסדררב עמרם גאון, ושני טעמים לאמירת "במה מדליקין אחד - כדי להזכיר הדלקת הנר (מתזור ויטרי 84). נר שבת הוא משום שלום בית, ולכן הוצרך להזהיר עליו ביותר (ספר "המנהיג" לאבן ירחי). לכן יפה עושים בקהילות רבות לאמרו בין מנחה לערבית, כי קריאתו לאחר ערבית מה תועיל, כי אז

לא יוכל לתקן הפתילות והנרות (אבודרהם); השל"ה בסדרו הקדים במה מדליקין לקבלת שבת, ואמר שכן נכון, ובסדרו יעב"ץ אומר שיש לאמרו לפני קבלת שבת כמנהג הספרדים, הטעם השני - מפני סכנת המזיק שבתי כנסיות שלהם היו בשדות, ותקנו אותו בשביל בני אדם שמאחרים לבוא, שסיימו תפילתם בעת שהקהל אומר "במה מדליקין". האם כשאין לו רק שמנים פסולין האם ידליק בפסולין ובמה אין מדליקין. רבה מפרש טעמא בגמ' מפני שבחומרים אלו אין הנר דולק יפה' מפרש רש"י שמכיוון שאינם דולקים יפה יש לחשוש שמא האדם יטה את הנר ובהטיית הנר קיים האיסור של הבערה כמבואר ברש"י לעיל ("א ע"א ד"ה ולא).

עניינא דיומא – פסח פרק ט' מתוך גיליון "לב המועדים" (ניתן לקבל במייל lev17382@gmail.com)

קמח תפוחי אדמה

יש הנוהגים שלא לאכול קמח תפוחי אדמה בפסח.

והטעם ע"פ דברי הטור (תסג) דהיכא דאיכא עבדי דמזוללים במצווה אסור לאפות מקמח של מצה אפויה או שאר קמחים דאתי לשרוי אף בקמחא.

טעם אחר: לפי שהוא דומה לקמח דגן וחוששים משום מראית עין.

מנהג העולם אמנם יש שכתבו שאין לחדש ולגזור גזרות מעצמנו וכל גזרת הגאונים דווקא בקמח העשוי ממיני קטניות. ומיהו הגרשז"א נהג להחמיר בזה ובביתו לא קנו קמח תפוחי אדמה (שלמי מועד פרק פא).

לטבול המצה במלח

יש הנוהגים: שלא לטבול המצה במלח אלא מניחים המלח בידים על גבי המצה, והטעם: לפי שחששו כמו בשרויה משום חשש חימוץ וחששו לשיטות דס"ל שמלח מחמיץ ועל כל פנים לא רצו לבטל ענין טיבול במלח לכן נתנו מלח על גבי המצה ואכלו לאלתר (עדות

ביהוסף חומרות בפסח ט מקורות והערות שם ט).

אכילת סוכר

יש שנהגו שלא לאכול סוכר בפסח (רמ"א תסז ח), הטעם: לפי שחוששים שמא עירבו בסוכר קמח ולכן החמירו על עצמם (משנ"ב שם

ס"ק כט). ואף שבדורות אחרונים התבטל חשש זה מ"מ חששו שמא הפועלים האוכלים שם כל ימות השנה נפל מחמצם לתוך הסוכר ונדבק שם והוא חמץ בעין, המנהג היום להתיר דאין בזה חשש חמץ (חי"א כלל קכז ג). ובפרט בדורנו שהסוכר מיוצר בהכשר ובהקפדה מרובה (נמוקי או"ח תסז א). אמנם יש מחמירים: שלא לאכול סוכר בפסח, גושי סוכר: יש שנהגו להשתמש רק בגושי סוכר שעליהם לא היה חשש שמא נגעו בו הפועלים בידיים מחמוצות ואף אותו מזקקים ומרתיחים בערב פסח.

ציפורן: יש שנוהגים לא להשתמש בציפורן בפסח, והטעם: משום ששורים אותם במי שעורים לפני שמיבשים אותם (רמ"א תסז ח).

להריח: נוהגים להחמיר גם לא להריח ולכן מבדילים במוצאי שבת חול המועד על הדסים או קינמון (משנ"ב שם).

כרכום: יש שנהגו שלא להשתמש בתבלין הנקרא כרכום (רמ"א תסז ח), והטעם: לפי שמזייפין אותם בסולת כדי להעמיד מראיתם, טעם אחר: לפי שמניחים עליהם שאור כדי להחזיר את מראיתם, הלבוש כתב כיון שמרטיבים אותם במי סובין כשמוליכים אותם למקומות הרחוקים כדי שלא יתיבשו הרבה ויפסידו במשקל.

כרכום הגדל בביתו: כרכום הגדל ביתו אף שנהגו בו מחמץ כל השנה אסור להשתמש בפסח, והטעם: משום מראית עין שלא יבואו להחליף בין המינים הגדל בביתו לגדל שלא בביתו (משנ"ב שם ס"ק לג).

דבש: יש שנהגו שלא לאכול דבש בפסח, (רמ"א תסז ח), והטעם: לפי שהיו מערבבים בו חמץ.

קפה: יש שנהגו להחמיר ולא להשתמש בקפה בימי החג, והטעם: משום חומרת קטניות, ויש הנוהגים לקנות קפה מיוחד שנעשה בעבודת יד בשימור אחר שימור.

חומוס [גם לאוכלי קטניות]: יש שנהגו שלא לאכול חומוס בפסח

והטעם: לפי שחומוס מלשון חמץ (בן איש חי).

חלב: יש שנהגים שלא לאכול ולשתות מאכלי חלב בפסח (הליכות חיים פסח פרק הכשרות עמוד פג), והטעם: משום שחוששים שמא הבהמה אכלה חמץ בפסח, טעם אחר: לפי שחוששים שמא התערב פירור חמץ בשעת החליבה, ואע"פ שהיום חולבים במכונות וכמעט שאין מצוי חשש חמץ, מ"מ עדיין יש השומרים על חומרות שנהגו אבותיהם.

יש שנוהגים לקנות חלב לפני פסח לכל ימי החג, והטעם: משום שחוששים שמא הבהמה אכלה חמץ בפסח וחוששים לאיסור הנאה בפסח ולכן קונים לפני פסח שאף אם הבהמה אכלה חמץ באותו יום של החליבה מותר לכו"ע לשתות החלב בפסח, לפי שהחמץ השתנה לפני סוף זמן איסורו.

לשמוע תשובות לשאלות לחידוד וכן תגובות נוספות לדפי יהודי של ש"ס
בטל': 077-9710320 שלוחה חמוש, תשע ארבע. | למענה על שאלות הסיכום
בשלוחה חמוש, תשע, שתים. | פרטים על התוכנית ומידע כללי בשלוחה 6

שרה בת גאלדא בתושח"י כל הרואה את ההודעה יאמר שני פרקי
תהילים בקו: 077-971-0320 בשלוחה: 597

לרפואה שלימה

טל': 0722-146676 | מוקד 24 שעות כוכבית זכות 6527*

דף כ"א ע"א